

סיום ש"ס משניות

את לימוד המשנה התחלנו אני אביתר ואבא ללמוד לפני זמן רב, אמנם בשל מעבר לתיכון ישיבה והצבא התעכבנו לסיים את הש"ס.

המסכת האחרונה בש"ס היא מסכת עוקצים, מסכת זו עוסקת בהגדרת המזון הראוי ושאינו ראוי להיטמא, כגון עוקצי הפירות, ומכאן שמה 'עוקצין'. בין הנושאים השנויים במסכת: דיני חלקים הטפלים למזון ומשמישים לו כקליפה השומרת עליו או כידית אחיזה, דברים שמקובל לאוכלם רק בעיר ולא בכפר ועוד.

אמנם המשנה האחרונה במסכת ובעצם בש"ס כולו אינה עוסקת בענייני המסכת, אלא מביאה שני מימרות, המימרא הראשונה עוסקת בשכר אותנו עתידים הצדיקים לקבל לעולם הבא והמימרא השניה העוסקת בשלום.

משנה מסכת עוקצין פרק ג משנה יב

אמר ר' יהושע בן לוי עתיד הקדוש ב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמו' (משלי ח) להנחיל אוהבי יש, ואוצרותיהם אמלא.

אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר (תהלים כ"ט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

משנה זו מעלה מספר קושיות:

- מדוע נבחרו דווקא שתי מימרות אלו לסיים את הש"ס ?
- מה הקשר בין שני מימרות אלו?

ר' עובדיה מברטנורא בפירושו על המשנה מסביר, שלאחר והשלמנו את לימוד המשנה ראוי להודיע מה שכרם של הצדיקים שלומדים ומקיימים מה שנאמר בה ולכן סמך משנה זו לסוף.

עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק - סמוך מאמר זה לכאן, להודיע בחתימת המשנה מתן שכרן של צדיקים שלומדים ומקיימים כל מה שכתוב במשנה:

פירוש התוספות יו"ט מחדד פירוש זה ומדייק מלשון המשנה "לכל צדיק וצדיק" כי מתן השכר לצדיקים ניתן גם לחולקים ביניהם הואיל ומחלוקתם נעשית לשם שמיים.

לכל צדיק וצדיק - נ"ל לומר בין האוסר. ובין המתיר. וזה ג"כ טעם יפה לסמוך מאמר זה בסיום המשנה. לומר שגם שניהם החולקים. הואיל וכוונתם לשמים. אוהבים הם.

פירוש זה מחבר אותנו למימרא השניה במשנה המדברת על חשיבותו של השלום, כולנו מכירים את המשנה ביבמות המתארת את מחלוקת של בית שמאי ובית הלל:

משנה מסכת יבמות פרק א משנה ד :

אף על פי שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי כל הטהרות והטומאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות אלו על גבי אלו:

הש"ס מלא לאורכו ולרחובו בהמוני מחלוקות שנחלקו בהן חכמי ישראל, אך מעולם לא גרמו מחלוקות אלו לפירוד או חלילה לשנאה בין החולקים אלא תמיד נשמרה האחוה והרעות ועל אף המחלוקות לא נמנעו מלקיים חיים משותפים אף בדברים שבהם חלקו.

במסכת אבות מובא ההבדל שבין מחלוקת לשם שמים ומחלוקת שאינה לשם שמיים, משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז ;

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמואי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

מה היא אותה "מחלוקת לשם שמיים", הרמב"ם בפירושו למשנה מסביר שזוהי מחלוקת הנועדת לשם חקר האמת, במחלוקת כזו לא רק שאין סתירה בין הדעות השונות אלא הן מפרות זו את זו ובכך מגיעים לידי האמת .

בקיום מחלוקת כזו אכן ראוי לציין גם את שכרם של הצדיקים העוסקים במלאכה שכן רק במחלוקת המתקיימת בנעם ולצורך השגת האמת "סופה להתקיים" – אכן מגיעים לתוצאה ולעמל זה אכן מגיע שכר, אך במחלוקת שכל מטרתה היא להתריס כמובן שלעולם לא יגיעו לתשובה מכיוון שבמחלוקת אין כלל עניין בחקר האמת ובנסיון התדברות אלא "איש את אחיו חיים בלעו" מחלוקת כזו לא רק ש"אין סופה להתקיים" אלא היא "מתכוון" בטוח לפירוד שנאה וחורבן.

אני רוצה לסיים בדברי הברייתא הידוע המובאת בסוף מסכת ברכות

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סד עמוד א :

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בוניך. שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

לעיל למדנו במשנתנו כי הצדיקים יזכו לעתיד לבא לקבל ש"י עולמות על עמלם בלימוד המשנה. אבל למעשה ברור כי לא למדו את הש"ס על מנת לקבל פרס שהרי לימוד תורה הוא חובה שכתוב "בשכבך ובקומך ובלכתך בדרך!"

ואני רוצה לסיים בדברי הראשון לציון בספרו "ילקוט יוסף" על לימוד התורה.

ילקוט יוסף קצוש#ע יורה דעה סימן רמה- רמו - הלכות תלמוד תורה ;

א. מצות עשה על כל איש מישראל ללמוד תורה הלכה למעשה כפי כוחו, ועל – ידי זה יוכל גם כן לקיים המצוות כהלכתן, ולשמור עצמו מכל איסורי תורה, וכמו שנאמר בתורה (דברים ה א): ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם. וכמו שאמרו רבותינו (קידושין מ א) גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. לפיכך כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין זקן גדול שתשש כוחו. ואפי' היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזור על הפתחים, ואפי' בעל אשה ובנים שחייב לפרנסם, חייב לקבוע לו זמן ללמוד תורה ביום ובלילה. שנאמר (יהושע א ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפידך והגית בו יומם ולילה. [רמב"ם פרק א' מהלכות ת"ת ה"ח, וטור וש"ע יו"ד סי' רמו ס"א]

ו. כל הדין הזה שאמרנו שצריך לשלש לימודו למקרא ולמשנה ולתלמוד, היינו בתלמידי חכמים שיש להם פנאי ולומדים כל היום, תשע שעות ויותר, ואינם טרודים לפסוק הלכה לרבים, שאז ישלשו לימודם כאמור. אבל בעלי בתים שאין להם פנאי ללמוד יותר משעתיים שלש בכל יום, לא ילמדו אלא דיני התורה הלכה למעשה מתוך השלחן ערוך, ונושאי כליו, שמפיהם אנו חיים, שזהו שורש ועיקר הלימוד בתורתנו הקדושה, לדעת מה יעשה ישראל,

ואינם יוצאים כלל ידי חובת מצות תלמוד תורה, בלימוד המשנה והגמרא, כי אין למדים הלכה מפני תלמוד (נדה ז ב). וכן מה שאמרו (בנדה עג א) כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, היינו הלכות פסוקות. ולכן בעלי בתים כאלה ילמדו עם תלמיד חכם מובהק בשלחן ערוך ואחרונים, לדעת מה יעשה ישראל, שהוא עיקר הלימוד שמביא לידי מעשה. [שו"ת יביע אומר ח"ד חיו"ד סימן יט אות ג']. אבל הלומדים "דף יומי" בלבד מהתלמוד שלנו, אינם יוצאים בזה ידי חובת מצות תלמוד תורה, שהרי כתב הגאון רבינו מהר"י בן מיגאש (סימן קיד), שאין בימינו מי שיוכל לפסוק הלכה מפי התלמוד, אלא רק על פי פסקי הגאונים, ואותם המדמים בנפשם להורות מחוזק עיונם בתלמוד, ראוי למונעם מזה, שאין בזמנינו מי שהוא ראוי לכך. ע"ש. אולם מי שיש לו ארבע שעות ביום, או יותר, לתלמוד, יקבע שלש שעות מהן בלימוד ההלכה, והשאר ללימוד הגמרא והראשונים כאשר תשיג ידו. [הליכות עולם חלק ח הלכות תלמוד תורה סעיף ד'].

הדרן עלך

הדרן עלך מסכת [שם המסכת] והדרד עלו, דעתו עלך מסכת [שם המסכת] ודעתך עלו. לא נתנשי מינדך מסכת [שם המסכת] ולא תתנשי מינו, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי. (ג פעמים)

יהי רצון מלפניך אלוקינו ואלוקי אבותינו שתהא תורתך אומנתנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא בר פפא, רפרם בר פפא, רכיש בר פפא, סורחב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא.

הערב נא ה' אלקינו, את דברי תורתך בפינו ופיפיות עמך בית ישראל, ונהיה אנחנו כולנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך מאיבי, תחכמי מצותך: כי לעולם היא לי. יהי לבי תמים בחקיך, למען, לא אבוש. לעולם, לא אשכח פסודיך: כי בס, חיייתי. ברוך אתה ה' למדני חקיך. אמן אמן סלה ועד.

מודים אנחנו לפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים לנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שגאמר: ואתה אלקים, תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה, לא יחצו ימיהם; ואני, אבטח בך.

יהי רצון מלפניך ה' אלקי, בשם שעזרתני לסיים מסכת [שם המסכת] כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ורעי עד עולם. ויתקיים בי בהתהלכך, תנחה אתך, בשכבך, תשמור עליך, והקיצות, היא תשיחך. כי בי, ירבו ימיך, ויוסיפו לך, שנות חיים. אךד ימים, בימינה, בשמאלה, עשר וכבוד. ה' | עז, לעמו יתן; ה' | יברך את עמו בשלום.

קדיש של סיום מסכת

יתגדל ויתקדש שמה רבא בעלמא די הוא עתיד לאתחדתא, ולאחיאה מתיא, ולאסקא יתהון לחיי עלמא, ולמבנא קרתא די ירושלם, ולשכללא היכלה בגוה, ולמעקר פולחנא נוכראה מן

אַרְעָה, וּלְאַתְבָּא פּוֹלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרָהּ, וְיַמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִידְהּ הוּא בְּמַלְכוּתָהּ וְיַקְרֶה
בְּחַיִּיכוּן וּבְיִמּוּכּוֹן וּבְחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמּוֹן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא
מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרֻמֵּם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה
וְיִתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא. בְּרִידְהּ הוּא. לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא דְאִמְרִין
בְּעֵלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן.

יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוּמֵי הוּא
יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: